

συνέπειες που έχουν για το κοινό τὰ δίχως οὐσία προγράμματα. Καί πώς να περιμένει κανείς αξιόλογα ἀποτελέσματα ἀπὸ μαθητὲς που τοὺς διδάσκουν ἀναξιόλογοι δάσκαλοι;

Ἐνα πρόβλημα εἶναι βέβαιο. Τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ εὐθύνης τὸ ἔχει ἡ τηλεόραση που μᾶλλον εὐκόλα καὶ ἀδιάκριτα σὲ κάθε σπίτι καὶ μὲ τὴ δύναμη τῆς εικόνας ἔγινε μόνιμος «πνευματικὸς» ὁδηγός. Ἐνα ποσοστὸ εὐθύνης ἔχει φυσικά καὶ ὁ καταναλωτὴς - θεατὴς που χωρὶς ἔλεγχο καὶ ἀκοπα δέχεται τὰ ὑποπροϊόντα που τοῦ προσφέρουν. Αὐτὰ εἶναι γνωστά ἄλλωστε καὶ χιλιοπωμένα.

Κάτι ὅμως πρέπει νὰ ἀλλάξει καὶ θ' ἀλλάξει, ἂν ἡ ἐμπορικὴ φύση που ρυθμίζει τὴ σχέση τῆς τηλεόρασης πρὸς τὸ θεατὴ γίνῃ σχέση που χαρακτηρίζει τὴ συμπεριφορὰ παιδαγωγοῦ πρὸς παιδαγωγούμενο. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι που μποροῦν νὰ τὸ πετύχουν αὐτό· καὶ νέες ἰδέες ἔχουν καὶ καθαρά μυαλά ἔχουν καὶ ἀποφασισμένοι εἶναι ν' ἀνοιξοῦν τὸ δρόμο, γιὰ νὰ φτάσει κάπου ἡ πολιτιστικὴ στάθμη τοῦ λαοῦ, καὶ κάμπουσες φορὲς τὸ ἔχουν ἐπιχειρήσει μέχρι τώρα μὲ ἐπιτυχία.

Κώστας Λογαράς

★

Στὸ πατρὶνὸ περιοδικὸ «ΡΥΘΜΟΣ», τεύχος 5-6, ὑπάρχει μιὰ ἔρευνα ἀνάμεσα τοὺς πατρινοὺς μὲ τὸ ἐρώτημα: «Ἐἵναι

Πάτρα πνευματικὰ καὶ πολιτιστικὰ ἐρχομένη καὶ πὼς ἀποδεικνύεται, κατὰ τὴ ὥμη σας, τὸ ἀντίθετο».

Ἀπαντήσεις πολλὲς προσπαθοῦν νὰ φωτοῦν τὸ θέμα.

Ἐἴμαι καὶ ἐγὼ νὰ σχολιάσω λίγο τὴν ἐκείνη ἀπὸ τὴν στήλη αὐτὴ τῆς «Τ-». Γιατὶ νομίζω ὅτι τὸ πνεῦμα ζεῖ πρωτεύουσα καὶ ἐπαρχίως· καὶ ἂν ἴσως κάποιος ἀπὸ τοῦτο, εἶναι γιὰ τὸ ὅτι ὅστε ἔτσι στὴν ἀδυναμία μας — ἀπὸ ἰδιόμορφους λόγους — νὰ καταλάβουμε μὴνὸ νόημά του. Κεῖνον που λείπει ἐν Πάτρα, καὶ φυσικά ἀπὸ ὅλη τὴν ζωτικὴ Ἑλλάδα, εἶναι ἡ ἀγάπη ἡ κατὰ τὸ πνεῦμα. Μιλάμε μὲ ἀριθμικὰ στατιστικὰς πλίνθας γιὰ μορφωτικὰ ἐπίπεδα, λέγονται καὶ γράφονται, ὡς ὅσο ἔχουν αὐτὴ τὴν ἀπορία: ὅσοι δὲ ἔχουν ἔστω αὐτὲς τὶς διαπιστώσεις; Γιὰ νὰ καταλήξω στὸ συμπέρασμα ὅτι λέγοντας πραγματικὴ ἀγάπη στὸ πνεῦμα, ἐννοῶ τὴν ἀγάπην τὴν καθαρὴν στὰ δημιουργήματα τῶν ἀνθρώπων που πασχίζουν γιὰ τὴν πνευματικὴν μας ἀνοδο.

Πολλὲς φορὲς ἀναγοιέμαι καὶ προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω τὴν ἀγνοία, γιὰ παράδειγμα, τῶν πατρινοῦν γιὰ τὴν ὑπαρξὴ περιοδικῶν καὶ βιβλίων λογοτεχνικῶν βγαλμένων μὲ-

σα ἀπὸ τὴν Πάτρα. (Ἦν αὐτὸ παρατηρεῖται ἡ προκλητικὴ ἀδιαφορία νὰ βγαίνει ἕνα βιβλίο ὑπερὰ ἀπὸ τόσο κόπο καὶ χροῖμα — ἄλλο πρόβλημα αὐτὸ — καὶ τελικά νὰ πουλιόνται τὸ πολὺ ἑκατὸ ἀντίτυπα μὲσα σὲ 120 χιλιάδες πολίτες). Κι ἂν δὲν γνωρίζουμε πρῶτα τὴ δημιουργία τῆς δικῆς μας, πὼς θέλομε νὰ κάνομε τοὺς γυῖστρος τῶν παραπέρα δημιουργιῶν; Τότε εἴμαστε οἱ στεγνοὶ «κουλτουριάρηδες».

Ἄρα δὲν ὑπάρχει ἐπαρχία στὴν περιοχὴ τοῦ πνεύματος; ὑπάρχει ἀγνομοσύνη καὶ ψευτοεγωϊσμός, φέριμα καὶ διαφύση. Ἄλλὰ τότε ἀξίζει νὰ μιλάμε σοβαρὰ γιὰ πνεῦμα;

Διον. Α. Καρατζῆς

★

Ἡ «Ἰδέα» ἔχει ἀπὸ παλιὰ ζητήσῃ νὰ γίνῃ αὐτὸ που μὲ τὸ ἔργο τῆς πραγματοποιεῖ σιγά-σιγά: νὰ μελετηθοῦν τὰ ἑλληνικὰ ἀλλιώτικα, μέσα ἀπ' τὴ γλώσσα. Μία βασικὴ ἀποψη αὐτοῦ τοῦ ζητήματος εἶναι ἡ σπουδὴ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου μὴ ὀδιστικὰ, μὴ ἐλευθέρως, μὴ πραγματικὰ — ὄχι μὲ τὰ κριτήρια που βγάξομε μέσα ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο κόσμο. Πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὁ πολιτισμὸς ἐκεῖνος μὲσα στὸ χῶρο τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ προπαντὸς σὲ σχέση μὲ τοὺς οἰκείους στὰ ἑλληνικὰ πολιτισμούς. Σήμερα ἔχουμε τὰ δεδομένα μᾶς τέτοιους μελέτης καὶ μορῶν νὰ βροῦμε καὶ βιβλία δόκλιχα σχετικὰ. Αὐτὰ ὅμως εἶναι μόνο μιὰ δελεῖ ἀρχή. Καὶ προπαντὸς οἱ μελέτες αὐτὲς ξεκινᾶνε ἀπ' τὴν προκαταληψὴ τῶν διαφορῶν (που θέλουν νὰ γεφυρώσουν). Τὸ σωστὸ εἶναι νὰ ξεκινήσουμε ὀργανικά, ἀπὸ τὶς ρίζες. Κι ἔπειτα, ἡ μελέτη αὐτὴ ποὺ σωστὴ θὰ εἶναι ἂν ξεκινήσει σὴν αὐτογνωσία, ἂν μέσα μας βροῦμε τὶς πηγές, τὶς ρίζες τῆς ζωῆς. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ σπουδὴ τῆς γλώσσας: τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι εἶναι μὴ προστά μας.

Ἐἴμαι μελετώντας προσωπικὰ καὶ γνωρίζοντας τέτοιες ρίζες (που ἐλπίζω πὼς ἀπ' τὶς Ἰδέες θὰ ξαναγνωροῦν στὸ χῶμα που πατάμε ἐμεῖς τώρα) βροῦμαι πὼς εἶναι ἀπαραίτητη ἡ τέτοια σπουδὴ τῆς γλώσσας: μιὰ γλωσσικὴ στάση ζωῆς που μπορεῖ νὰ παραμερίσει ἢ νὰ δώσει ἄλλη ὑπόσταση σὲ πολλὰ καὶ ποικίλα θεοφορούμενα αὐτονόητα πράγματα ἢ ἐξαρχῆς νὰ ὀδηγήσει σὲ διαφορετικὴ σύλληψη τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φύσης.

Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς εἶναι λαμπρός. Ἄλλὰ εἶναι μορφὴ ἀνθρώπινης ζωῆς, ὄχι αὐτὸ τὸ ἐπιστημονικὸ κατασκευασμα (γιὰ τὸ ὁποῖο θιγνέται προπαντὸς ἡ φιλολογία μας που θαμνάζει καὶ ἐξετάζει ἀντὶ νὰ νιώσει, νὰ ζήσει). Πρέπει λοιπὸν ἀνθρώπινα νὰ τὰ δοῦμε, μέσα σ' ὅ

λα, ἄνθρωπο καὶ φύση. Αὐτὸ σημαίνει πὸς θὰ ξεκινήσουμε μὲ πὸ τολμηρὴ διάθεση. Ἡ «Τδρία» ἔχει δώσει τέτοια παραδείγματα ἀπ' τὴν ἀρχή· ἄς ποῦμε : ἡ πραγματικὴ Ἑλλάδα εἶναι ἡ προσοικρατικὴ ἢ ἡ κλασσικὴ ; Μήπως ὁ Σωκράτης δὲν ἦταν αὐτὸς πὸν νομίζουμε ; Ὁ Σολωμὸς εἶχε μελετήσει ἰνδοῦς ;

Φυσικὰ μπορεῖ κανεὶς ν' ἀγνοήσει τέτοια ζητήματα — καὶ νὰ μείνει εὐχαριστημένος.

Ὅμως ἔχει τὴν εὐθύνην νὰ βρεῖ μὰ λύση στὴν κατάστασιν τῆς στεγνῆς ἀντιγραφικῆς ζωῆς πὸν ζοῦμε. Πρέπει νὰ βρεῖ ἕνα σύντομο, ἀπλό, φυσικὸ δρόμο γιὰ νὰ φτάσει κάπου — πάνω στὸ χῶμα ὅμως, κοντὰ στὸ νερό. Πιστεύω πὸς ἡ λύση αὐτὴ εἶναι νὰ ζητήσουμε γλώσσα, γιὰτὶ ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος εἶναι ἀγλωσσος καὶ πὸς ἡ λύση θὰ βρεθεῖ μὲ μελέτη καὶ ποίηση.

Σωκρ. Α. Σκαρτσῆς

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΩΝ ΟΣΤΡΑΚΩΝ

Τὰ Οστρακα ἔφτιαξαν στὴν Πάτρα τὸ Σπιτι τῶν Οστρακῶν (Ἀγίου Ἀνδρέου 52), ὅπου ὀργανώνουν μιὰ Λέσχη μὲ βιβλία καὶ μιὰ Αἴθουσα γιὰ παρουσιάσεις. Ἡ Λέσχη λειτουργεῖ κάθε μέρα σὰν ἐντευκτήριο τῶν ἀνθρώπων τῆς Τέχνης. Παρακαλοῦνται λοιπὸν οἱ συγγραφεῖς νὰ στέλνουν τὰ βιβλία τους καὶ τὰ περιοδικὰ (σὲ 5—10 ἀντίτυπα δωρεάν) γιὰ νὰ γίνῃ στὴν Πάτρα γνωστὸ τὸ ἔργο τους.

Στὴν Αἴθουσα παρουσιάζουν τὸ ἔργο τους οἱ σύγχρονοι πνευματικοὶ ἄνθρωποι. Ὡς τώρα (φέτος) ἔχουν παρουσιαστῆ : ὁ μουσικὸς τῶν Οστρακῶν Σωτήρης Σακελλαρόπουλος ἢ Κατερίνα Ἀγγελάκη-Ροῦκ' ὁ Χρῆστος Τσιάμης ὁ Ἀντώνης Φωστιέρης ὁ Γεώργιος Βαλέτας. Ἔχει γίνῃ ἕνας διάλογος νέων-μεγάλων καὶ μιὰ ἔκθεσι πατραϊκοῦ βιβλίου-ζωγραφικῆς-γλυπτικῆς. Ἐτοιμάζεται ἕνας διάλογος γιὰ τὸν Ν. Καχτίση ἀνάμεσα στοὺς οἰκείους καὶ τοὺς φίλους του, καὶ ἄλλες παρουσιάσεις. Ὅσοι θέλουν νὰ παρουσιάσουν τὸ ἔργο τους στὴν Αἴθουσα τῶν Οστρακῶν, ἄς τὸ γράψουν στὰ Οστρακα ἢ στὸ Σωκρ. Α. Σκαρτσῆ (Ἀράτου 49, τηλ. 276.157).

Ὁργανώνεται ἀκόμη ἡ συντροφικὴ τῶν μελῶν τοῦ Σπιτι τῶν Οστρακῶν. Ὅσοι ἐνδιαφέρονται, ἄς μᾶς τὸ γράψουν.

Τὰ Οστρακα εἶναι ἀκοιμιέτισα καὶ μένουν πάντα στὶς ἀρχές τους, ὅπως τὶς δίνουν οἱ ὡς τὰ τώρα Υ δ ρ ι ε ς.